

Bruselj, 19. marec 2018
(OR. en)

7311/18

**Medinstitucionalna zadeva:
2017/0244 (NLE)**

**SOC 154
EMPL 115
ECOFIN 265
EDUC 107
JEUN 31**

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj: generalni sekretariat Sveta
Datum: 15. marec 2018
Prejemnik: delegacije

Št. predh. dok.: 6779/18
Št. dok. Kom.: 13161/17 - COM(2017) 563 final

Zadeva: Priporočilo o evropskem okviru za kakovostna in učinkovita vajeništva
sprejetje

V prilogi vam pošiljamo besedilo navedenega priporočila, o katerem se je Svet EPSCO dogovoril na seji 15. marca 2018.

Predlog

PRIPOROČILA SVETA

o evropskem okviru za kakovostna in učinkovita vajeništva

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 166(4) in člena 292 v povezavi s členom 153(2) in členom 153(1)(b) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Kakovostna in učinkovita vajeništva, s katerimi je mogoče pridobiti specifična poklicna znanja in spretnosti, izkušnje in učenje na delovnem mestu ter ključne kompetence, lajšajo vstop mladih na trg dela ter poklicno napredovanje odraslih in njihov prehod v zaposlitev. So del sistemov formalnega poklicnega izobraževanja in usposabljanja in obstajajo vzporedno z drugimi oblikami učenja na delovnem mestu in/ali poklicnih poti.
- (2) Dobro zasnovani programi vajeništva koristijo delodajalcem in učencem ter krepijo vez med svetom dela in svetom izobraževanja in usposabljanja. Visokokakovostni standardi preprečujejo usmerjenost vajeništev v nizkokvalificirana delovna mesta in slabo usposabljanje, ki škoduje njihovem ugledu. Kakovostna vajeništva lahko poleg zagotavljanja poti do odličnosti pripomorejo tudi k spodbujanju aktivnega državljanstva in socialnemu vključevanju, saj omogočajo, da na trg dela vstopijo osebe iz različnih socialnih okolij in z različnimi življenjskimi izkušnjami.

- (3) Kakovostna in učinkovita vajeništva se vzpostavijo s strukturiranimi partnerstvi, pri katerih sodelujejo vsi zadevni deležniki, zlasti socialni partnerji, podjetja, posredniška telesa, kot so industrijske, trgovinske in obrtne zbornice, poklicne in sektorske organizacije, ustanove za poklicno izobraževanje in usposabljanje, mladinske in starševske organizacije ter lokalni, regionalni in nacionalni organi. Komisija od leta 2013 v sodelovanju z državami članicami in zadevnimi deležniki spodbuja ponudbo, kakovost in podobo vajeništva prek evropske koalicije za vajeništva, v okviru katere je bilo doslej zagotovljenih več kot 700 000 ponudb za vajeništva, pripravništva ali prvo zaposlitev. Pobude, ki jih vodijo podjetja, kot je Evropski pakt za mlade, so zagotovile več ponudb ter pripomogle k spodbujanju partnerstev med podjetji in izobraževalnim sektorjem v vsej Uniji.
- (4) Evropski medpanožni socialni partnerji so prek svojega vzporednega dela in skupne izjave z naslovom „Towards a Shared Vision of Apprenticeships“ (Za skupno vizijo vajeništev) iz junija 2016 zbrali podatke, ki temeljijo na kakovosti in stroškovni učinkovitosti vajeništev ter so bili podlaga za mnenje z naslovom „A Shared Vision for Quality and Effective Apprenticeships and Work-based Learning“ (Skupna vizija za kakovostna in učinkovita vajeništva in učenje ob delu), ki ga je 2. decembra 2016 sprejel Svetovalni odbor za poklicno usposabljanje.
- (5) Da bi zagotovili še intenzivnejšo in širšo udeležbo deležnikov, je Komisija v dveh fazah, in sicer 30. marca in 7. junija 2017, organizirala posvetovanja z evropskimi medpanožnimi partnerji in socialnimi partnerji iz zadevnih sektorjev ter trgovinskimi, industrijskimi in obrtnimi zbornicami.
- (6) Z evropskim ogrodjem kvalifikacij, ki je bilo vzpostavljeno leta 2008 in revidirano leta 2017¹, se izboljšujejo preglednost, primerljivost in prenosljivost kvalifikacij državljanov, vključno z vajenci.

¹ UL C 189, 15.6.2017, str. 15.

- (7) S Priporočilom Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2009 o vzpostavitvi evropskega referenčnega okvira za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja² je bil vzpostavljen referenčni instrument za pomoč državam članicam pri spodbujanju in spremljanju stalnega izboljševanja njihovih sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja.
- (8) Evropski mladinski forum je prek Evropske listine kakovosti za prakse in vajeništvo iz leta 2012 evropske države, evropske institucije in socialne partnerje pozval, naj vzpostavijo ali okrepijo pravne okvire kakovosti za vajeništva.
- (9) V Priporočilu Sveta z dne 22. aprila 2013 o vzpostavitvi jamstva za mladino³ je predlagano, naj države članice zagotovijo, da vsi mladi pod 25. letom starosti v štirih mesecih po tem, ko prenehajo formalno izobraževanje ali postanejo brezposelni, prejmejo kakovostno ponudbo za zaposlitev, nadaljnje izobraževanje, vajeništvo ali pripravništvo.
- (10) Evropski socialni partnerji, Evropska komisija in litovsko predsedstvo Sveta Evropske unije so se v Skupni izjavi o vzpostavitvi evropske koalicije za vajeništva z dne 2. julija 2013 zavezali, da bodo prispevali k ponudbi, kakovosti in privlačnosti vajeništev.
- (11) Svet je v izjavi o evropski koaliciji za vajeništva z dne 15. oktobra 2013 opozoril, da bi bilo treba spodbujati učinkovitost in privlačnost vajeništev, in sicer tako, da se uskladijo z več skupnimi vodilnimi načeli.
- (12) S Priporočilom Sveta o okviru za kakovost pripravništev⁴, sprejetim 10. marca 2014, je bilo uvedenih več načel za izboljšanje kakovosti pripravništev zunaj formalnega izobraževanja in usposabljanja.

² UL C 155, 8.7.2009, str. 1.

³ UL C 120, 26.4.2013, str. 1.

⁴ UL C 88, 27.3.2014, str. 1.

- (13) V okviru kopenhavskega procesa za evropsko sodelovanje na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja sta s sklepi iz Rige z dne 22. junija 2015, ki so jih potrdili ministri, pristojni za poklicno izobraževanje in usposabljanje, učenje na delovnem mestu v vseh oblikah, s posebnim poudarkom na vajeništvu, in razvoj mehanizmov za zagotavljanje kakovosti postala dve od petih evropskih prednostnih nalog za obdobje 2015–2020.
- (14) Delovna skupina za poklicno izobraževanje in usposabljanje je med svojim mandatom v letih 2014 in 2015 v okviru strateškega okvira za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020) razvila 20 vodilnih načel za uspešno vajeništvo in učenje na delovnem mestu.
- (15) Evropski parlament je v poročilu z dne 4. marca 2016 o programu Erasmus+ in drugih instrumentih za spodbujanje mobilnosti pri poklicnem izobraževanju in usposabljanju – pristop do vseživljenjskega učenja – pozval k sprejetju ukrepov za zagotovitev standardi kakovosti za vajeništva.
- (16) Uredba (EU) 2016/589 Evropskega parlamenta in Sveta določa⁵, da se lahko vajeništva na podlagi pogodbe o zaposlitvi od maja 2018 oglašujejo na portalu EURES – Evropskem portalu za zaposlitveno mobilnost.
- (17) Komisija je v sporočilu z dne 10. junija 2016 z naslovom „Novi program znanj in spretnosti za Evropo“ poudarila, da bo socialnim partnerjem pomagala uporabiti rezultate njihovih skupnih projektov, na primer z vzpostavitvijo okvira kakovosti za vajeništva.
- (18) V sporočilu z naslovom Vlaganje v mlade v Evropi z dne 7. decembra 2016⁶ je pozvala k okrepljenim prizadevanjem za podporo mladim, da se jim omogoči najboljše mogoče izhodišče za življenje, in sicer z vlaganjem v njihovo znanje, spretnosti in izkušnje, ter se jim pomaga pri iskanju prve zaposlitve ali usposabljanju zanj. Cilj je bil mladim pomagati, da izkoristijo priložnosti, se učinkovito vključijo v družbo, postanejo aktivni državljani in si ustvarijo uspešno poklicno kariero, med drugim tudi z okvirom kakovosti, v katerem so opredeljena ključna načela za programe vajeništva.

⁵ UL L 107, 22.4.2016, str. 1.

⁶ COM(2016) 940 final.

- (19) Rimska izjava z dne 25. marca 2017 vključuje zavezo za prizadevanja za Unijo, kjer bodo mladi deležni najboljše izobrazbe in usposabljanja ter bodo lahko študirali in našli zaposlitev po vsej celini.
- (20) Evropski steber socialnih pravic, razglašen 17. novembra 2017, določa več načel v podporo poštenim in dobro delujočim trgom dela ter sistemom socialnega varstva, vključno s pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja in usposabljanja, da se zagotovijo znanja in spretnosti, ki so pomembni za trg dela in udejstvovanje v družbi.
- (21) Cilj predloga Komisije za priporočilo Sveta o spremljanju diplomantov, ki je bil sprejet 30. maja 2017, je izboljšati razpoložljivost kvalitativnih in kvantitativnih informacij o tem, kaj diplomanti, vključno z vajenci, počnejo, ko zaključijo svoje izobraževanje in usposabljanje.
- (22) Podporo vajeništvom zagotavljajo evropski strukturni in investicijski skladi (2014–2020), in sicer Evropski socialni sklad (ESS) in Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), pa tudi Erasmus+, Program Unije za konkurenčnost podjetij ter mala in srednja podjetja (COSME), Program Evropske unije za zaposlovanje in socialne inovacije (EaSI) ter pobuda za zaposlovanje mladih.
- (23) Evropski parlament in deležniki so pred kratkim Komisijo pozvali, naj spodbudi dolgoročno mobilnost vajencev v vsej EU ter mladim zagotovi priložnost, da razvijejo znanja in spretnosti za določena delovna mesta ter ključne kompetence. Komisija se je odzvala z uvedbo nove aktivnosti programa Erasmus+, imenovane Erasmus Pro, ki izrecno podpira daljše delovne prakse v tujini.
- (24) Evropsko računsko sodišče v poročilih o jamstvu za mlade v obdobju 2015–2017 priporoča, naj Komisija razvije merila kakovosti za vajeništva in druge ponudbe, ki jih podpira ta pobuda.

- (25) Prizadevanja držav članic za reformo in posodobitev sistemov vajeništva, ki zagotavljajo odlično učno in poklicno pot, podpira skupno razumevanje kakovostnih in učinkovitih vajeništev. Skupno razumevanje prispeva k večjemu vzajemnemu zaupanju in tako lajša čezmejno mobilnost vajencev.
- (26) Splošni cilj tega priporočila je povečati zaposljivost in osebni razvoj vajencev ter prispevati k razvoju visoko usposobljene in kvalificirane delovne sile, ki se prilagaja potrebam trga dela.
- (27) Specifični cilj je zagotoviti usklajen okvir za vajeništva, ki temelji na skupnem razumevanju tega, kaj pomeni kakovost in učinkovitost, ob upoštevanju raznolikosti in tradicij sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter političnih prednostnih nalog v različnih državah članicah.
- (28) To priporočilo ne vpliva na pristojnosti držav članic, da ohranijo ali uvedejo določbe za vajeništva, ki so bolj izpopolnjene kot določbe iz tega priporočila, niti na to, da ohranijo ali razvijejo druge oblike učenja na delovnem mestu in/ali poklicnega izobraževanja in usposabljanja zunaj področja uporabe tega priporočila ter jih v celoti ali delno uskladijo z merili, navedenimi v nadaljevanju –

SPREJEL NASLEDNJE PRIPOROČILO:

Države članice bi morale v skladu z nacionalno zakonodajo in v tesnem sodelovanju z deležniki zagotoviti, da se programi vajeništva odzivajo na potrebe trga dela ter koristijo učencem in delodajalcem, in sicer z upoštevanjem meril za kakovostna in učinkovita vajeništva, navedenih v nadaljevanju.

V tem priporočilu in brez poseganja v nacionalno izrazoslovje vajeništvo pomeni formalne programe poklicnega izobraževanja in usposabljanja,

- (a) ki združujejo učenje v izobraževalnih ustanovah ali ustanovah za usposabljanje z veliko učenja na delovnem mestu v podjetjih in drugih delovnih okoljih,

- (b) na podlagi katerih se pridobijo nacionalno priznane kvalifikacije,
- (c) ki temeljijo na sporazumu, v katerem so določene pravice in obveznosti vajenca, delodajalca in po potrebi ustanove za poklicno izobraževanje in usposabljanje, ter
- (d) v okviru katerih vajenec prejme plačilo ali drugačno nadomestilo za svojo delovno prakso v okviru izobraževanja.

Merila za učne in delovne pogoje

Pisni sporazum

1. Pred začetkom vajeništva bi bilo treba skleniti pisni sporazum, ki določa pravice in obveznosti vajenca, delodajalca ter po potrebi ustanove za poklicno izobraževanje in usposabljanje v zvezi z učnimi in delovnimi pogoji.

Učni izidi

2. Delodajalci in ustanove za poklicno izobraževanje in usposabljanje ter po potrebi sindikati bi se morali dogovoriti o sklopu celovitih učnih izidov, določenih v skladu z nacionalno zakonodajo. Na ta način bi zagotovili ravnovesje med specifičnimi poklicnimi spretnostmi, znanji in ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje, ki spodbujajo osebni razvoj in vseživljenjske poklicne priložnosti vajencev ter jim s tem omogočajo prilagajanje spreminjajočim se poklicnim potem.

Pedagoška podpora

3. Imenovati bi bilo treba vodje usposabljanja v podjetjih, ki bi morali tesno sodelovati z ustanovami za poklicno izobraževanje in usposabljanje ter učitelji, da bodo lahko usmerjali vajence ter zagotavljali vzajemne in redne povratne informacije. Učitelje, vodje usposabljanja in mentorje, zlasti v mikro, malih in srednjih podjetjih, bi bilo treba podpirati pri posodabljanju spretnosti, znanja in kompetenc, da bodo vajence lahko usposabljali v skladu z najnovejšimi metodami poučevanja in usposabljanja ter potrebami trga dela.

Delovno mesto

4. Večji del vajeništva, kar pomeni vsaj polovico, bi bilo treba opraviti na delovnem mestu, pri tem pa po možnosti zagotoviti priložnost, da se del izkušenj na delovnem mestu pridobi v tujini. Nacionalni sistemi so zelo raznoliki, zato je cilj postopoma doseči, da se omenjeni delež vajeništva opravi kot učenje na delovnem mestu.

Plačilo in/ali nadomestilo

5. Vajenci bi morali prejeti plačilo ali drugačno nadomestilo, in sicer v skladu z nacionalnimi ali sektorskimi zahtevami ali kolektivnimi sporazumi, če ti obstajajo, ter ob upoštevanju dogovorov o delitvi stroškov med delodajalci in javnimi organi.

Socialna zaščita

6. Vajenci bi morali biti upravičeni do socialne zaščite, vključno s potrebnim zavarovanjem v skladu z nacionalno zakonodajo.

Delovni, zdravstveni in varnostni pogoji

7. Delovno mesto, na katerega je vajenec sprejet, bi moralo biti skladno z ustreznimi pravili in predpisi o delovnih pogojih, zlasti zakonodajo na področju zdravja in varnosti.

Merila za okvirne pogoje

Regulativni okvir

8. Vzpostavljen bi moral biti jasen in skladen regulativni okvir, ki temelji na pristopu poštenega in enakovrednega partnerstva, vključno s strukturiranim in preglednim dialogom med vsemi zadevnimi deležniki. To lahko vključuje postopke akreditacije za podjetja in delovna mesta, ki ponujajo vajeništva, in/ali druge ukrepe za zagotavljanje kakovosti.

Vključevanje socialnih partnerjev

9. Socialni partnerji, kadar je to ustrezno tudi na sektorski ravni, in/ali posredniška telesa, bi morali biti vključeni v načrtovanje, upravljanje in izvajanje programov vajeništva v skladu z nacionalnimi sistemi, s katerimi se urejajo odnosi med delodajalci in delojemalci, ter praksami izobraževanja in usposabljanja.

Podpora za podjetja

10. Predvideti bi bilo treba finančno in/ali nefinančno podporo, zlasti za mikro, mala in srednja podjetja, ki bo podjetjem omogočala stroškovno učinkovita vajeništva, in če je ustrezno pri tem upoštevati dogovore o delitvi stroškov med delodajalci in javnimi organi.

Prožne učne poti in mobilnost

11. Za olajšanje dostopa bi bilo treba pri pogojih za sprejem v vajeništvo upoštevati ustrezno priložnostno in neformalno učenje in/ali po potrebi dokončanje pripravljalnih programov. Kvalifikacije, pridobljene z vajeništvom, bi morale biti vključene v nacionalno priznane okvire kvalifikacij, umeščene v evropsko ogrodje kvalifikacij⁷. Vajeništva bi morala omogočati dostop do drugih priložnosti za učenje, tudi na ravni visokošolskega izobraževanja in usposabljanja, poklicnih poti **in/ali, če je ustrezno, zbiranja enot učnih rezultatov**. Mednarodno mobilnost vajencev na delovnem mestu ali v okviru ustanov za izobraževanje in usposabljanje bi bilo treba postopoma spodbujati kot sestavni del kvalifikacij v okviru vajeništva.

⁷ UL C 189, 15.6.2017, str. 15.

Svetovanje pri izbiri poklica in ozaveščanje

12. Pred in med vajeništvom bi bilo treba učencem zagotavljati svetovanje pri izbiri poklica, mentorstvo in podporo, da se zagotovijo uspešni rezultati ter prepreči in zniža stopnja osipa, te učence pa bi bilo treba tudi podpirati pri povratku na zadevne izobraževalne in poklicne poti. Vajeništva bi bilo treba spodbujati kot privlačno učno pot z dejavnostmi ozaveščanja za široko javnost.

Preglednost

13. Zagotoviti bi bilo treba preglednost ponudb za vajeništvo in dostop do njih v državah članicah in med njimi, tudi s podporo javnih in zasebnih zavodov za zaposlovanje in drugih zadevnih organov ter po potrebi z uporabo orodij Unije, kot je portal EURES, določen v uredbi o EURES.

Zagotavljanje kakovosti in spremljanje vajencev

14. Pristopi zagotavljanja kakovosti bi morali biti vzpostavljeni ob upoštevanju evropskega referenčnega okvira za zagotavljanje kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja (EQAVET)⁸, vključno s procesom, ki omogoča veljavno in zanesljivo ocenjevanje učnih izidov. Zagotoviti bi bilo treba spremljanje zaposlovanja in poklicnega napredovanja vajencev v skladu z nacionalno in evropsko zakonodajo o varstvu podatkov.

Izvajanje na nacionalni ravni

Države članice bi morale za izvajanje tega priporočila v okviru njegovega področja uporabe:

15. spodbujati aktivno vključevanje socialnih partnerjev v načrtovanje, upravljanje in izvajanje programov vajeništva v skladu z nacionalnimi sistemi, s katerimi se urejajo odnosi med delodajalci in delojemalci, ter praksami izobraževanja in usposabljanja;

⁸ UL C 155, 8.7.2009, str. 1.

16. zagotoviti enak dostop, spodbujati uravnoteženo zastopanost spolov in preprečevati diskriminacijo v programih vajeništva;
17. v nacionalne programe reform v okviru evropskega semestra vključiti ustrezne izvedbene ukrepe;
18. ta okvir upoštevati pri uporabi finančnih sredstev in instrumentov Evropske unije, ki podpirajo vajeništva.

Komisija bi morala zagotoviti potrebno podporo, med drugim z ukrepi, navedenimi v nadaljevanju:

Podporne storitve

19. razvoj sklopa podpornih storitev za izmenjavo znanja, mreženje in vzajemno učenje, da bi državam članicam in zadevnim deležnikom pomagali izvajati programe vajeništva v skladu s tem okvirom. V to bi morale biti vključene nadaljnje potrebe po usposabljanju učiteljev in vodij usposabljanj v poklicnem izobraževanju in usposabljanju v zvezi z digitalnimi inovacijami v okviru vajeništev;

Ozaveščanje

20. spodbujanje odličnosti in privlačnosti vajeništev ter njihove pozitivne podobe med mladimi, njihovimi družinami in delodajalci s kampanjami ozaveščanja, kot je evropski teden poklicnih spretnosti;

Financiranje

21. podpiranje izvajanja tega priporočila z ustreznimi finančnimi sredstvi Unije v skladu z ustreznim pravnim okvirom;

Nadaljnje spremljanje

22. spremljanje izvajanja tega priporočila s podporo tristranskega Svetovalnega odbora za poklicno usposabljanje ob upoštevanju obstoječih instrumentov za spremljanje, ki se uporabljajo v okviru evropskega semestra;
23. poročanje Svetu o izvajanju okvira v treh letih od datuma njegovega sprejetja.

V Bruslju,

Za Svet

Predsednik
